

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa – profil ogólnoakademicki)

**dokonanej w dniach 8 – 9 marca 2016 r. na kierunku *finanse i rachunkowość*
prowadzonym na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia
o profilu ogólnoakademickim na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym
Uniwersytetu Łódzkiego**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Tadeusz Kufel – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Stefan Wrzosek – członek PKA
- prof. dr hab. Anna Czubala - ekspert PKA
- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert ds. wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia
- Diana Zagrodzka – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

INFORMACJA O WIZYTACJI I JEJ PRZEBIEGU

Wizytacja na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego na kierunku *finanse i rachunkowość* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2015/2016. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz trzeci. Ostatnia ocena programowa na tym kierunku odbyła się w roku 2010 i zakończyła wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała PKA Nr 431/2010 z dnia 13 maja 2010 r.).

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z procedurą oceny obowiązującą w Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Zespół Oceniający odbył także spotkanie organizacyjne w celu omówienia wykazu spraw wymagających wyjaśnienia z władzami Uczelni i ocenianej jednostki oraz ustalenia szczegółowego harmonogramu przebiegu wizytacji; dokonano także podziału zadań pomiędzy członków Zespołu. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie raportu samooceny oraz dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku, Samorządem Studenckim, pracownikiem Biura Karier, przedstawicielem Kół Naukowych, z osobami i gremiami odpowiedzialnymi za wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, a także z interesariuszami zewnętrznymi, tj. przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, tj. Radą Biznesu.

Przed zakończeniem wizyty dokonano wstępnych podsumowań, sformułowano uwagi i zalecenia, o których Przewodniczący Zespołu poinformował Władze Uczelni i Wydziału na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

Z powodu nie przygotowania raportu cząstkowego przez eksperta studenckiego (usprawiedliwione stanem zdrowia eksperta) ta części raport została opracowana na podstawie rozmów pozostałych ekspertów wizytujących oceniany kierunek, a także na podstawie informacji zawartych w Raporcie Samooceny.

**OCENA SPEŁNIENIA KRYTERIÓW OCENY PROGRAMOWEJ DLA KIERUNKÓW
STUDIÓW O PROFILU OGÓLNOAKADEMICKIM**

Kryterium oceny	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia		X			
2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia	X				
3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia	X				
4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, oraz prowadzenie badań naukowych		X			
5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy		X			
6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów		X			

1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.
1.1. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest zgodna z misją i strategią rozwoju uczelni, odpowiada celom określonym w strategii jednostki oraz w polityce zapewnienia jakości, a także uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla danego zakresu kształcenia.*

1.2 Plany rozwoju kierunku uwzględniają tendencje zmian zachodzących w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych, z których kierunek się wywodzi, oraz są zorientowane na potrzeby otoczenia społecznego, gospodarczego lub kulturalnego, w tym w szczególności rynku pracy.

1.3 Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów do obszaru/obszarów kształcenia oraz wskazała dziedzinę/dziedziny nauki oraz dyscyplinę/dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia dla ocenianego kierunku.

1.4. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów są spójne z wybranymi efektami kształcenia dla obszaru/obszarów kształcenia, poziomu i profilu ogólnoakademickiego, do którego/których kierunek ten został przyporządkowany, określonymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów, uwzględniają w szczególności zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy, umiejętności badawczych i kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na rynku pracy, oraz w dalszej edukacji.*

1.5 Program studiów dla ocenianego kierunku oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie kwalifikacji o poziomie odpowiadającym poziomowi kształcenia określonemu dla ocenianego kierunku o profilu ogólnoakademickim.*

1.5.1. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, program studiów dostosowany jest do warunków określonych w standardach zawartych w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy.

1.5.2 Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia w szczególności aktualny stan wiedzy związanej z zakresem ocenianego kierunku.*

1.5.3. Stosowane metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się studentów, aktywizujące formy pracy ze studentami oraz umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w przypadku studentów studiów pierwszego stopnia - co najmniej przygotowanie do prowadzenia badań, obejmujące podstawowe umiejętności badawcze, takie jak: formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentacja wyników badań, zaś studentom studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich – udział w prowadzeniu badań w warunkach właściwych dla zakresu działalności badawczej związanej z ocenianym kierunkiem, w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie prac badawczych przez studentów.*

1.5.4. Czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych i dostosowany jest do efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku studiów, przy uwzględnieniu nakładu pracy studentów mierzonego liczbą punktów ECTS.

1.5.5. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności uwzględnia przypisanie modułom zajęć powiązanych z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi w dziedzinie/dziedzinach nauki związanej/związanych z ocenianym kierunkiem więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.*

1.5.6. Jednostka powinna zapewnić studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.*

1.5.7. Dobór form zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku, ich organizacja, w tym liczebność grup na poszczególnych zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość spełnia warunki określone przepisami prawa.*

1.5.8. W przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku zostały uwzględnione praktyki zawodowe, jednostka określa efekty kształcenia i metody ich weryfikacji, oraz zapewnia właściwą organizację praktyk, w tym w szczególności dobór instytucji o zakresie działalności odpowiednim do celów i efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku oraz liczbę miejsc odbywania

praktyk dostosowaną do liczby studentów kierunku.

1.5.9. Program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia, np. poprzez realizację programu kształcenia w językach obcych, prowadzenie zajęć w językach obcych, ofertę kształcenia dla studentów zagranicznych, a także prowadzenie studiów wspólnie z zagranicznymi uczelniami lub instytucjami naukowymi.

1.6. Polityka rekrutacyjna umożliwia właściwy dobór kandydatów.

1.6.1. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia w jednostce oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku.

1.6.2. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się na ocenianym kierunku umożliwiają identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności do efektów kształcenia założonych dla ocenianego kierunku studiów. *

1.7. System sprawdzania i oceniania umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia.*

1.7.1. Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na każdym etapie procesu kształcenia, także na etapie przygotowywania pracy dyplomowej i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, oraz w odniesieniu do wszystkich zajęć, w tym zajęć z języków obcych.

1.7.2. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, zapewnia rzetelność, wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania, oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia właściwe dla tej formy zajęć.*

1. *Ocena kryterium 1 – w pełni*

2. *Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.*

1.1.

Strategia Wydziału wyznacza priorytetowe pasma kształcenia (ekonomiczne, społeczne i informatyczne). Kierunek jednoznacznie mieści się w pierwszym, a także silnie wiąże się z trzecim z nich. Ponadto przyjęto w strategii zadanie zwiększenia udziału aktywnych metod nauczania, umiędzynarodowienia (w tym zajęcia w językach obcych w standardowych programach) i współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym przy wozieniu oferty programowej i jej realizacji.

Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku realizuje każde z tych zadań. Zwłaszcza znaczący jest udział zajęć prowadzonych metodami aktywizującymi, w tym z wykorzystaniem laboratoriów komputerowych, a także bardzo znaczący udział przedstawicieli biznesu i instytucji samorządowych w opracowywaniu efektów kształcenia i programów a także w realizacji zajęć dydaktycznych ze specjalistycznych modułów programów kształcenia i pozaprogramowych.

1.2

Powszechne zaangażowanie w badania naukowe nauczycieli akademickich obsługujących oceniany kierunek studiów gwarantuje dobrą orientację w rozwoju dyscyplin naukowych związanych z kierunkiem i stopniowe wdrażanie ich skutków do programów kształcenia. Systematyczna analiza potrzeb otoczenia społeczno-gospodarczego i tendencji na rynku pracy (podczas prac nad programem kształcenia wykorzystywano kilka opracowań instytucji centralnych i samorządowych zajmujących się problemami zatrudnienia) i aktywna współpraca z pracodawcami oraz instytucjami samorządowymi między innymi na forum Rady Biznesu zapewniają orientację w potrzebach otoczenia i możliwość uwzględniania takiej wiedzy w planach rozwoju kierunku. Można wprawdzie dostrzec większą skłonność przedstawicieli otoczenia do służenia Uniwersytetowi pomocą w realizacji programów niż do domagania się dostosowania programów do potrzeb otoczenia, ale z drugiej strony to kadry Wydziału wyraźnie usiłują dowiadywać się o te potrzeby i z dobrym skutkiem taką wiedzę wykorzystują tworząc koncepcje programowe.

1.3

Kierunek przyporządkowano do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych, dyscypliny finanse. Efekty kształcenia z zakresu wiedzy i umiejętności rzeczywiście jednoznacznie nawiązują do tej dyscypliny naukowej. Efekty z zakresu kompetencji społecznych i niektóre spośród umiejętności (dotyczące umiejętności formułowania wypowiedzi), co jest naturalne, mają bardziej uniwersalny charakter. Można więc uznać, że dobrze powiązano opis efektów z dyscypliną naukową, ale związki z innymi dyscyplinami z dziedziny nauk ekonomicznych, a nawet z prawem też są widoczne, choć wyraźnie słabsze. Warto więc rozważyć ewentualność wskazania dyscyplin naukowych o pomocniczym znaczeniu, obok finansów jako dyscypliny wiodącej.

1.4.

Spójność efektów kształcenia na kierunku z efektami sformułowanymi dla obszaru kształcenia została wykazana poprzez porównawcze zestawienia tabelaryczne. Wynika z nich obraz dość równomiernego nawiązania do poszczególnych efektów sformułowanych dla obszaru kształcenia. Nie ma tu żadnych pominięć istotnych efektów czy nadmierni częstych nawiązań do tego samego efektu. Ponadto sformułowanie efektów dla kierunku wykazuje wyraźną zbieżność merytoryczną z wzorcowym opisem efektów zaproponowanym przez Radę Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego (uchwała 486/2013). Wszystkie sformułowane są klarownie. Można mieć pewne wątpliwości, czy wszystkie odpowiadają temu, co powinien osiągnąć przeciętny student, czy może niektóre dotyczą ponadprzeciętnych, ale to wątpliwość występująca bardzo często. Widoczne są natomiast trafne różnice ujęć efektów pomiędzy pierwszym i drugim stopniem studiów. Jeżeli pojawiają się wątpliwości, czy efekty są weryfikowalne, to dotyczą tylko dalekosiężnych skutków kompetencji społecznych, np. determinacji i zdolności do stałego rozwoju osobowości oraz uzupełniania i doskonalenia wiedzy i umiejętności. Wszystkie efekty z grupy wiedzy i umiejętności oraz większość dotyczących kompetencji społecznych można w pełni lub w przekonującym stopniu weryfikować w procesie kształcenia, w tym na etapie prac dyplomowych, a niektóre także po zakończeniu kształcenia, zwłaszcza poprzez monitorowanie karier absolwentów oraz zasięganie opinii o nich i od nich.

1.5

1.5.1. Nie dotyczy to ocenianego kierunku.

1.5.2.

Zgodność treści programowych z efektami kształcenia potwierdzają tablice zwane macierzami efektów. Dowodzą one, że żaden efekt nie pozostał bez wskazania przedmiotów, w których ma być realizowany, ani żaden przedmiot nie pozostaje bez związku z jakimś efektem (efektami) kształcenia. Jest to ogólny dowód poprawności doboru programu do efektów. W szczegółach można mieć pewne zastrzeżenia. Niektóre efekty przypisano (nawet sygnalizując znaczne stopnie realizacji) do bardzo licznych przedmiotów. Nie zawsze jest to wytłumaczalne, np. efekt 06FB-1A-U04 „potrafi prognozować procesy gospodarcze i zjawiska finansowe z wykorzystaniem właściwych dla finansów i rachunkowości standardowych metod, technik i narzędzi” powiązane z licznymi przedmiotami nie tylko pozwalającymi opanować metody prognozowania czy kształtującymi umiejętność rozumienia właściwych zależności itp., ale także z tymi, które wymagają wiedzy o przyszłości, czyli wykorzystania wyników prognoz czy przewidywań. Zapis efektu natomiast na umiejętność wykorzystywania wyników prognoz nie wskazuje.

1.5.3.

W dostarczonej dokumentacji nie wskazano efektów kierunkowych, modułów czy przedmiotów związanych z przygotowaniem do badań naukowych. Jednakże mając na uwadze możliwą różnorodność przedmiotów badań, trzeba stwierdzić, że wśród zaproponowanych efektów kształcenia nawet większość ma tę cechę, a w związku z tym liczne przedmioty, w których realizuje się te efekty, służą przygotowaniu do pracy naukowej. Brak jednak na studiach pierwszego stopnia przedmiotu, który wprowadzałaby podstawy metodologiczne badań naukowych. Liczne i niejednorodne (podobne w sferze efektów, różne w opisach treści) sylabusy seminariów licencjackich nie zapewniają, że wszyscy absolwenci zostaną przygotowani do definiowania problemów badawczych, doboru metod prowadzenia badań czy wnioskowania naukowego.

1.5.4.

Kształcenie na pierwszym stopniu trwa 3 lata, a na drugim 2 lata. Łączna liczba punktów ECTS na pierwszym stopniu studiów stacjonarnych to 181, niestacjonarnych 180, na drugim stopniu odpowiednio 121 i 120. Zarówno czasy trwania kształcenia, jak i nakłady pracy studentów mierzone liczbami punktów ECTS na obu stopniach studiów są zgodne z zasadami i wskazują na możliwość realizacji efektów kształcenia.

1.5.5.

Zajęcia związane z prowadzonymi w Uczelni badaniami naukowymi w dziedzinie nauk ekonomicznych dominują w programach. Na studiach pierwszego stopnia dotyczy ich co najmniej 130 ECTS, na drugim co najmniej 80 ECTS. Zależnie od specjalności, formy studiów i treści programowych przedmiotów wybieranych przez studentów, te liczby mogą być wyższe. W każdym przypadku na zajęcia powiązane z badaniami naukowymi w dziedzinie nauk ekonomicznych przypada więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS

1.5.6.

Student wybiera moduł specjalnościowy, wykłady do wyboru, przedmioty w językach obcych, praktyki, seminarium dyplomowe, język obcy i wychowanie fizyczne. W sumie zależnie od stopnia i formy studiów oznacza to wybór od 35% do niemal 38% zajęć według punktów ECTS.

1.5.7.

Okolo połowy zajęć stanowią wykłady, a pozostałe to zajęcia ćwiczeniowe, seminaria i konwersatoria. Ćwiczenia i lektoraty prowadzi się w grupach 20-30 osobowych (rzadziej, za zgodą Dziekana w nieco większych), ćwiczenia konwersatoryjne i informatyczne w grupach po około 15 osób, seminaria licencjackie 8-15 osób, seminaria magisterskie do 12 osób. Kształcenie na odległość prowadzi się w niedużej skali jako mieszane (blended learning). W tym trybie odbywają się zwłaszcza dyskusje i rozwiązywanie zadań na platformie E-CAMPUS. Zainteresowani wykładowcy przechodzą szkolenie dotyczące kształcenia na odległość potwierdzone certyfikatami. Uczelnia dysponuje infrastrukturą niezbędną do e-learningu. Dobór form dydaktycznych i organizacja zajęć są poprawne.

1.5.8.

Praktyki są w programie studiów pierwszego stopnia. Trwają 4 tygodnie. Odbywają się po 4. semestrze (na studiach stacjonarnych mogą być także w czasie semestru 5., ale nie mogą kolidować z innymi zajęciami). Opracowano dla nich efekty kształcenia i sylabus. Przypisano im 4 punkty ECTS. Praktyka może się odbyć w podmiotach gospodarczych, instytucjach publicznych, społecznych bądź akademickich, pod warunkiem, że profil praktyki jest zgodny z profilem studiów. Za praktykę może być uznana praca zawodowa lub samodzielnie prowadzona działalność gospodarcza, jeśli jej profil jest zgodny z celami praktyki. Miejsca na praktykę poszukuje student, a w razie kłopotów pomocą służą opiekunowie praktyk, Biuro Karier Zawodowych i nowoutworzone Centrum Szkoleń i Praktyk Zawodowych. Harmonogram praktyk zatwierdza opiekun, a efekty kształcenia weryfikuje pracodawca. Praktyki są zaliczane na 5. semestrze na ocenę.

1.5.9.

W ofercie programowej jest około 50 wykładów w językach obcych – większość w angielskim, po kilka w niemieckim i rosyjskim. Studenci mogą je wybierać. Są jednak zobowiązani do wyboru 3 przedmiotów w językach obcych na studiach pierwszego stopnia (12 ECTS) i dwóch na studiach drugiego stopnia (4 ECTS). Mogą też studiować za granicą w ramach programu Erasmus+. Na studiach pierwszego stopnia jest ponadto możliwość studiowania w Uniwersytecie Łódzkim i w Uniwersytecie Huddersfield i uzyskania podwójnego dyplomu. Ważną możliwością pozoaprogramową jest Sommer School z zajęciami w Łodzi, w Sao Paulo (Brazylia) i w Quito (Ekwador). W ramach programu Erasmus wielu studentów zagranicznych studiuje na ocenianym kierunku korzystając z zajęć w językach obcych.

1.6.

1.6.1.

Zasady rekrutacji określają Uchwała Senatu UŁ. Podstawą rankingu kandydatów na studia pierwszego stopnia są wyniki z matury. Ocenom z przedmiotów maturalnych przypisane są wagi. Najwyższą wagę ma język obcy, niższą wagę mają (na równi) matematyka, historia, geografia, informatyka. Tak dobrane przedmioty pozwalają na właściwy wybór kandydatów do podjęcia studiów na kierunku. Szczególne zasady postępowania kwalifikacyjnego dotyczą laureatów i finalistów olimpiad stopnia centralnego. Na studia II stopnia kandydatami mogą być absolwenci wszystkich kierunków, a przyjęcie odbywa się na podstawie złożonych dokumentów lub w przypadku dużej liczby zgłoszeń na podstawie konkursu dyplomów. Zasady przyjęć na studia pierwszego stopnia są typowe, co zresztą wynika z zasad ogólnych. Przy przyjęciach na studia drugiego stopnia nieco dziwi jednakowe traktowanie dyplomów wszystkich kierunków i wykorzystywanie ocen z tych dyplomów do jednolitego rankingu. Trudno bowiem sądzić, że absolwent studiów pierwszego stopnia z niedużej uczelni i kierunku bez związku z naukami społecznymi, a z oceną 5, jest lepszy niż absolwent uniwersyteckich studiów I stopnia na kierunku finanse i rachunkowość z oceną 4.

1.6.2.

Zasady potwierdzania efektów uczenia się zdobytych poza systemem studiów są określone dość ogólnie. Obecnie trwa opracowywanie szczegółowych procedur. W obecnym stanie rzeczy przekonanie o trafności identyfikacji efektów i formułowania ocen można opierać przede wszystkim na kompetencjach członków komisji przeprowadzających takie weryfikacje.

1.7.

1.7.1.

Przegląd wybranych prac przejściowych wskazywał na dobór metod weryfikacji i poziom wymagań zgodny z deklaracjami z sylabusów i praktykami dobrych uczelni. Tylko wyjątkowo można było mówić o niskich wymaganiach lub o skupieniu się wyłącznie na ocenie wiedzy. Przegląd prac dyplomowych ujawnił przede wszystkim kilkuprocentowy udział tematów spoza kanonu kierunku – odpowiednich raczej dla kierunku zarządzanie lub ekonomia. Ponadto dość dużo prac promowanych i recenzowanych było przez osoby ze stopniami doktorów (takich par doktorów było blisko 10 % w grupie prac magisterskich i ponad 30% w grupie prac licencjackich). To nie służy dobru poziomowi i nie jest zgodne z zasadami przyjętymi na Wydziale. Dość dużo wśród prac licencjackich było tematów, które nie zadawały problemów badawczych, skłaniających do ujęć opisowych, np. Finanse małych i średnich przedsiębiorstw, Bankowość internetowa, Konsolidacja sprawozdań finansowych, Bezrobocie „50+” i metody ograniczania. Taki opisowy charakter miały też niektóre prace wylosowane i sprawdzone. W przypadku prac licencjackich to według zasad przyjętych na Wydziale jest dopuszczalne, ale sprawdzaniu wielu zakładanych umiejętności nie służy.

1.7.2.

Sposoby sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są określone w sylabusach przedmiotowych i dostosowane do rodzaju zajęć. Nad ich rzetelnością i wiarygodnością czuwa koordynator przedmiotu. Porównywalność wyników sprawdzania i oceniania zapewnia koordynator przedmiotu w ramach współpracy z prowadzącymi przedmiot w danym czasie. W przypadku przedmiotów składających się z różnych form zajęć (np. wykład i ćwiczenia), na ocenę końcową składają się ważone oceny częściowe z różnych form zajęć. Wagi określa koordynator przedmiotu. Prace zaliczeniowe są archiwizowane (w formie papierowej lub elektronicznej), a studenci mają wgląd do swoich prac. Ponadto, prawidłowość doboru i stosowania oraz porównywalność omawianych metod jest weryfikowana przez dyrektora Instytutu Finansów, któremu przedkładane są przykładowe prace zaliczeniowe. W razie wykorzystywania metody blended learning można stosować techniki weryfikacji efektów, jakie zapewnia platforma kształcenia na odległość, lecz często właśnie mieszanie metod oznacza sprawdzanie wiedzy i umiejętności metodami tradycyjnymi.

3. Uzasadnienie

- Prowadzenie badań naukowych, kadra trwale związana z kierunkiem i badaniami naukowymi w ramach dyscyplin, na których oparto efekty kształcenia, i bardzo dobra współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym, dają podstawy do opierania planów rozwoju kierunku na rozwoju nauki i na potrzebach otoczenia. Przyjęte rozwiązania organizacyjne umożliwiają wykorzystanie zwłaszcza

informacji o potrzebach otoczenia.

- Przyporządkowanie kierunku do obszaru, dziedziny i dyscypliny naukowej zostało dokonane poprawnie, ale ewentualne dodanie wspomagających dyscyplin naukowych mogłoby być bardziej przekonujące.

- Efekty kształcenia sformułowano rzeczowo, dobrze nawiązując do efektów dla obszaru kształcenia i wzorcowych, a także zwracając uwagę na realność i weryfikowalność. Programy dobrze służą realizacji efektów i spełniają wszystkie wymagania.

- Sprawdzanie efektów w procesie kształcenia jest poprawne, ale wykorzystanie w tym celu prac dyplomowych bywa ułomne ze względu na dość liczne tematy spoza kanonu kierunku i opisowy charakter niektórych prac. To ostatnie oznacza brak na tym etapie weryfikacji umiejętności rozwiązywania problemów, formułowania ocen itp.

4. Zalecenia

Należy dbać o zgodność tematów prac dyplomowych z kanonem kierunku studiów i o ich przydatność do weryfikacji umiejętności studenta, czyli jak najczęściej wiązać je z rozwiązywaniem problemów, formułowaniem ocen itp.

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

2.1 Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe posiadają dorobek naukowy-zapewniający realizację programu studiów w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku.*

2.2 Dorobek naukowy, doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. W przypadku, gdy zajęcia realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, kadra dydaktyczna jest przygotowana do prowadzenia zajęć w tej formie.*

2.3 Prowadzona polityka kadrowa umożliwia właściwy dobór kadry, motywuje nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych oraz sprzyja umiędzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej.

2.4 Jednostka prowadzi badania naukowe w zakresie obszaru/obszarów wiedzy, odpowiadającego/odpowiadających obszarowi/obszarom kształcenia, do którego/których został przyporządkowany kierunek, a także w dziedzinie/dziedzinach nauki oraz dyscyplinie/dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.*

2.5 Rezultaty prowadzonych w jednostce badań naukowych są wykorzystywane w projektowaniu

1. Ocena kryterium 2 - wyróżniająco

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi .

2.1

Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymaganiom określonym w przepisach prawa. Analiza spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego obejmuje posiadane tytuły i stopnie naukowe, specjalizację naukową oraz dorobek naukowy nauczycieli akademickich, a także obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim, złożone oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów oraz ich zatrudnienie Uczelni.

Minimum kadrowe powinno spełniać warunki określone w rozporządzeniu stanowiącym poz.

4 Załącznika nr 1 raportu. W związku z powyższym do minimum kadrowego kierunku *finanse i rachunkowość* prowadzonego na poziomie studiów I i II stopnia zalicza się 24 osoby (6 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 18 doktorów), gdyż posiadają zapewniający realizację

programu studiów dorobek naukowy w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie dyscypliny naukowej, do której odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku. Stanowi to spełnienie wymagań określonych w § 12 ust 1 oraz § 15 ust 1 rozporządzenia, o którym mowa. Ponadto do minimum kadrowego na studiach I stopnia zalicza się 4 doktorów, którzy posiadają dorobek naukowy w zakresie finansów.

Osoby zaliczone do minimum kadrowego zostały zatrudnione w Uczelni w pełnym wymiarze czasu pracy, a zatem spełnione zostały wymagania określone w § 13 ust. 1 rozporządzenia, o którym mowa powyżej oraz w art. 9a ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Analiza obciążeń dydaktycznych nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe wykazała, iż wszyscy spełniają warunki określone w § 13 ust. 2 tego rozporządzenia.

W wyniku weryfikacji akt osobowych osób stanowiących minimum kadrowe stwierdzono, iż wszystkie teczki zawierają dokumentację poświadczającą uzyskanie stopni i tytułów naukowych. Dokumenty dotyczące nawiązania stosunku pracy (mianowania i umowy o pracę) zawierają informacje m. in. o Uczelni, jako podstawowym miejscu pracy, o których mowa w art. 119 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

W związku z analizą dokumentacji, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego stwierdzono, iż osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają także warunki określone w art. 112a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, co potwierdzają również dane zawarte w „Zintegrowanym systemie informacji o nauce i szkolnictwie wyższym POL-on”.

Oceniany kierunek *finanse i rachunkowość* został przyporządkowany do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych, dyscypliny finanse. Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, do liczby studentów kierunku powinien zatem spełniać wymagania określone w § 17 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia określonego w poz. 4 Załącznika nr 1 raportu. Na ocenianym kierunku studiuje 1840 osoby, a do minimum kadrowego zaliczono 28 nauczycieli akademickich. Stosunek ten wynosi więc 1:66 przy obowiązującym nie mniejszym niż 1:120 – dla kierunków studiów w obszarze nauk społecznych, zatem wymagania w tym zakresie zostały spełnione.

Wydział wskazał do minimum kadrowego ocenianego kierunku: 2 profesorów dr habilitowanych nauk ekonomicznych, 4 doktorów habilitowanych nauk ekonomicznych, 20 doktorów nauk ekonomicznych, 1 doktora nauk prawnych, 1 doktora nauk o zdrowiu. W grupie doktorów 18 firmuje I i II stopień kształcenia, 4 tylko I stopień kształcenia na ocenianym kierunku.

Przegląd udokumentowanego dorobku naukowego i obciążeń dydaktycznych wskazanych do minimum kadrowego pracowników pozwolił stwierdzić, że wszyscy spełniają wymogi zaliczenia do minimum kadrowego kierunku „finanse i rachunkowość”.

Zaliczeni do minimum kadrowego nauczyciele akademicy prowadzą badania naukowe i posiadają publikacje dotyczące finansów publicznych, finansów przedsiębiorstw, finansów międzynarodowych, bankowości, ubezpieczeń, rynków finansowych, rachunkowości, audytu, a więc zagadnień ściśle związanych z efektami kształcenia dla ocenianego kierunku przypisanymi do dyscypliny finanse. Wszyscy też prowadzą zajęcia dydaktyczne w wymaganej liczbie godzin, w formie i tematyce zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami i zainteresowaniami naukowym.

2.2

Oprócz zaliczonych do minimum kadrowego pracowników, zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku prowadzi 130 nauczycieli akademickich: 45 profesorów i doktorów habilitowanych, 41 doktorów, 44 magistrów. Około 90% z nich reprezentuje obszar nauk społecznych, dziedzinę nauk ekonomicznych, dyscyplinę ekonomia, pozostali reprezentują obszar nauk humanistycznych i ścisłych. Pracownicy samodzielnie prowadzą wykłady, wykłady do wyboru i seminaria magisterskie, doktorzy wykłady, wykłady do wyboru w języku polskim i angielskim, ćwiczenia specjalnościowe, seminaria, magistrzy ćwiczenia i lektoraty. Tematyka, forma i wymiar zajęć dydaktycznych prowadzonych przez poszczególnych pracowników są zgodne z ich specjalnościami naukowymi, zapewniają prawidłową realizację procesu dydaktycznego.

Zajęcia dydaktyczne realizowane są głównie w formie tradycyjnej, forma mieszana (blended learning) jest stosowana w nauczaniu 21 przedmiotów. Prowadzenie zajęć w tej formie (na platformie edukacyjnej E-CAMPUS) wymaga uzyskania certyfikatu. Nadaje go prorektor ds. programów i jakości kształcenia, po uprzednim odbyciu przez pracownika kursu „Wprowadzenie do e-kształcenia”.

prowadzonego obecnie przez Centrum Informatyki UŁ (do 2015 r. – przez Zakład Nowych Mediów i Nauczania na Odległość). Na platformie przeprowadzane są także testy poziomujące (diagnostyczne) z języka obcego – dla studentów I roku, szkolenie BHP, przysposobienie biblioteczne.

2.3

Prowadzona na Wydziale polityka kadrowa sprzyja rozwojowi kwalifikacji naukowych i kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich. Działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna każdego pracownika podlega parametrycznej okresowej ocenie dokonywanej przez Wydziałową Komisję Oceniającą, a wyniki oceny są wykorzystywane w polityce awansów oraz zwolnień pracowników podlegających rotacji. Zajęcia dydaktyczne pracowników są oceniane przez przełożonych w trakcie hospitacji oraz przez ankiety studentów.

W polityce kadrowej szczególną uwagę zwrócono na stworzenie warunków rozwoju naukowego młodym pracownikom. Służy temu udzielanie urlopów naukowych, priorytetowe traktowanie grantów na badania stanowiące podstawę prac doktorskich i habilitacyjnych oraz nagradzanie pracowników za osiągnięcia w pracy naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej. Obowiązujący na Wydziale Regulamin przyznawania premii i nagród określa zasady ich przyznawania dla pracowników naukowo-dydaktycznych. W Regulaminie ustalono kryteria przyznawania nagród za uzyskane stopnie i tytuły naukowe, nagród dziekana przyznawanych autorom trzech najwyżej ocenionych przez Komisję Nauki rozpraw doktorskich, nagród za osiągnięcia naukowe mierzone liczbą punktów za publikacje oraz nagród za osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne i kształcenie kadr.

O skuteczności prowadzonej polityki kadrowej najlepiej świadczą uzyskane w ciągu ostatnich 5 lat przez pracowników prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku stopnie i tytuły naukowe: 8 pracowników zdobyło stopień doktora, 5 doktora habilitowanego, 1 tytuł profesora. Z roku na rok wzrasta też liczba pracowników prowadzących zajęcia dydaktyczne za granicą oraz liczba staży zagranicznych.

2.4

Badania naukowe na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym prowadzone są zasadniczo w trzech dyscyplinach naukowych tj. ekonomia, finanse i socjologia. Do treści programowych realizowanych na kierunku „finanse i rachunkowość” bezpośrednio nawiązują następujące obszary badawcze obejmujące problematykę:

- finansów przedsiębiorstw: strategie finansowe przedsiębiorstw, strategie podatkowe przedsiębiorstw, podejmowanie i finansowanie działalności gospodarczej, źródła finansowania przedsiębiorstw, funkcjonowanie przedsiębiorstw na rynku kapitałowym, otoczenie instytucjonalne wspomagające rozwój przedsiębiorstw, rachunkowość i sprawozdawczość, analiza i ocena sytuacji majątkowej i finansowej przedsiębiorstw, ryzyko finansowe, controlling w zarządzaniu przedsiębiorstwem, szacowanie wartości przedsiębiorstwa, efektywność nadzoru korporacyjnego w spółkach, innowacyjność przedsiębiorstw;
- finansów i rachunkowości MSP: źródła finansowania przedsiębiorstw (instrumenty kredytowe i pozakredytowe: venture capital, anioły biznesu), mikrofinansowanie, wspomaganie finansowe przedsiębiorstw ze środków UE, finansowanie projektów związanych z ochroną środowiska, innowacjami i przedsiębiorczością, otoczenie instytucjonalne (finansowe i pozafinansowe) wspomagające rozwój przedsiębiorstw – w Polsce i na świecie, rachunkowość oraz sprawozdawczość podatkowa MSP, analiza i ocena sytuacji majątkowej i finansowej przedsiębiorstw, ryzyko finansowe i jego pomiar;
- finansów publicznych: polityka fiskalna, federalizm fiskalny, źródła finansowania samorządu terytorialnego, zarządzanie jednostkami terytorialnymi, zarządzanie publiczne, administracja publiczna, organizacje i funkcjonowanie samorządu terytorialnego, gospodarowanie majątkiem publicznymi i finansami, partnerstwo publiczno-prywatne, zarządzanie deficytem budżetu państwa i długiem publicznym, finanse sektora non-profit;
- bankowości: bankowość centralna i polityka pieniężna, bankowość komercyjna, ocena finansowa banków i stabilność sektora bankowego, adekwatność bilansowa banków, tendencje rozwojowe w bankowości, zarządzanie ryzykiem bankowym, bankowość detaliczna i korporacyjna;
- ubezpieczeń: teoria ubezpieczeń, rachunek aktuarialny, ubezpieczenia społeczne i ich rola w

stabilności finansów publicznych, ubezpieczenia gospodarcze w kontekście różnych obszarów ryzyk, pośrednictwo ubezpieczeniowe;

- rynków finansowych: analiza rynków finansowych, inwestycje kapitałowe, funkcjonowanie rynku giełdowego, instrumenty dłużne w gospodarce, prognozowanie rynków finansowo-kapitałowych, finansowanie rynków nieruchomości, matematyczne modele funkcjonowania OFE, globalizacja i integracja rynków finansowych, międzynarodowe przepływy kapitałowe, ryzyko portfela papierów wartościowych oraz analiza portfelowa i inwestycje na międzynarodowych rynkach finansowych.

Do innych tematów badawczych, mających zastosowanie w obszarze finansów należy zaliczyć zagadnienia: statystyki i matematyki finansowej, demograficznej i ubezpieczeniowej (aktuarialnej), ekonometrii finansowej, zastosowania badań operacyjnych w zarządzaniu przedsiębiorstwem i bankowości, elektronicznych systemów płatności oraz informatyzacji sektora bankowego.

O dużej aktywności pracowników w staraniach o zewnętrzne źródła finansowania świadczy realizacja w 2015 roku 40 projektów NCN, 3 projektów badań międzynarodowych, 3 grantów NBP, 7 projektów finansowanych z funduszy UE. Wykaz publikacji pracowników Wydziału w latach 2012-2015 obejmuje 88 publikacji w czasopismach znajdujących się na ministerialnej liście A, 1847 na liście B, 24 na liście C, 312 monografii, 1084 rozdziały w monografii, 166 pozostałych publikacji.

2.5

Wyniki prowadzonych na Wydziale badań są wykorzystywane w procesie kształcenia przy opracowywaniu nowych i modyfikacji programów oferowanych specjalizacji, na wykładach do wyboru, w pracach licencjackich i magisterskich. Na ich podstawie pracownicy publikują podręczniki i skrypty akademickie, materiały dydaktyczne, case-studies i in.

W prowadzonych na Wydziale badaniach naukowych aktywnie uczestniczą studenci. Lista wspólnych publikacji naukowych pracowników ze studentami ocenianego kierunku w latach 2012-2015 obejmuje 7 pozycji samodzielnych publikacji naukowych studentów, 44 artykuły opublikowane w czasopiśmie *Finanse i Prawo Finansowe*. Ponadto studenci publikują swoje artykuły w czasopismach studenckich wydawanych przez Koła Naukowe tj. *Forward*, *Biuletyn Makroekonomiczny*, aktywnie uczestniczą w konferencjach, naukowych kierunku „finanse i rachunkowość” wygłaszając referaty przygotowane pod kierunkiem opiekunów kół. Wyniki badań naukowych i prac zrealizowanych z udziałem studentów są wykorzystywane na zajęciach dydaktycznych. Przykładowo w ramach przedmiotów „Rachunkowość bankowa” oraz „Adekwatność kapitałowa banków” studenci gromadzą dane finansowe i raporty, które są przedmiotem analiz umożliwiających zdezagregowaną ocenę kondycji banków oraz ich polityki informacyjnej. Wyniki analizy stanowią podstawę przygotowanych publikacji.

3. Uzasadnienie

Reasumując liczba i struktura kadry dydaktycznej zapewniają prawidłową realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku. Wszyscy zaliczeni do minimum kadrowego pracownicy posiadają dorobek naukowy w zakresie finansów. Tematyka prowadzonych na Wydziale badań naukowych koncentruje się na zagadnieniach ściśle związanych z zakładanymi efektami kształcenia, rezultaty badań wspierają proces dydaktyczny w badaniach uczestniczą studenci. Prowadzone badania naukowe w Katedrach obsługujących kierunek *finanse i rachunkowość* są wysoko oceniane, czego wyrazem są uzyskiwane granty badawcze NCN.

4. Zalecenia

Umiejscowienie dorobku naukowego, rozwój szerszej międzynarodowej współpracy naukowo-dydaktycznej.

3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia

3.1 Jednostka współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców, w szczególności w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych, w przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku praktyki te zostały uwzględnione.*

3.2 W przypadku prowadzenia studiów we współpracy lub z udziałem podmiotów zewnętrznych reprezentujących otoczenie społeczne, gospodarcze lub kulturalne, sposób prowadzenia i organizację tych studiów określa porozumienie albo pisemna umowa zawarta pomiędzy uczelnią a danym podmiotem.*

1. *Ocena kryterium 3 – wyróżniająco*

2. *Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.*

3.1

Na Wydziale funkcjonuje Rada Biznesu, której celem jest zbliżenie środowiska nauki i edukacji do sfery praktyki życia gospodarczego oraz nawiązanie ich ścisłej współpracy. Jej rola to przede wszystkim:

- współdziałanie w przygotowywaniu oferty edukacyjnej Wydziału, dostosowywaniu programów nauczania do potrzeb rynku pracy,
- organizowanie miejsc praktyk dla studentów,
- pomoc w organizacji seminariów magisterskich i licencjackich (a zwłaszcza w zbieraniu materiałów do prac dyplomowych i określaniu ich tematyki),
- współdziałanie w wypracowywaniu standardów kształcenia.

Z inicjatywy Rady Biznesu od roku akademickiego 2011/2012 Wydział organizuje cykl wykładów o tematyce ekonomicznej, finansowej i społecznej („Kontakty z praktyką”). Wykłady prowadzone są przez członków Rady Biznesu (praktyków gospodarczych) i służą pogłębieniu oraz popularyzowaniu wiedzy.

W 2013 r., dzięki współpracy z firmą OSTC, otwarto Laboratorium Tradingowe wyposażone w nowoczesny sprzęt komputerowy oraz oprogramowanie odzwierciedlające środowisko, w którym pracują profesjonalni traderzy. Laboratorium wykorzystywane jest do prowadzenia zajęć dydaktycznych, np. z analizy technicznej czy rynków finansowych. Ponadto została powołana rada konsultacyjna o zadaniach doradczych. W skład rady wchodzi przedstawiciele praktyki, jak również nauczyciele z liceum. Najzdolniejsi studenci są objęci programem Absolwent VIP, którego celem jest rozwój osobisty i zawodowy najlepszych studentów. Wybitni absolwenci UŁ pełniący rolę mentorów i ekspertów dzielą się wiedzą i doświadczeniem, wspierają studentów w podnoszeniu kwalifikacji.

Przy Instytucie Finansów działa „Studencka Klinika Finansów”- projekt (wspierany przez NBP), w ramach którego studenci udzielają konsultacji w zakresie produktów finansowych zainteresowanym osobom (szczególnie niezamożnym), wpływając tym samym na wzrost świadomości ekonomicznej lokalnego społeczeństwa, ale także zdobywając doświadczenia.

Na spotkaniu z przedstawicielami otoczenia gospodarczego i społecznego przekonano się o wielkim zaangażowaniu tego otoczenia w sprawy Uniwersytetu i o dużych możliwościach wykorzystania wspomnianych wyżej Rad do doskonalenia efektów kształcenia oraz programów.

3.2

Wydział ma umowę z mBankiem i Accenture dotyczącą wspólnej realizacji kształcenia na kierunku Bankowość i finanse cyfrowe. Nie dotyczy to jednak ocenianego kierunku. Ponadto na Wydziale prowadzone są wykłady fakultatywne przez przedstawicieli otoczenia gospodarczego i społecznego, organizowane przez poszczególne instytuty i koła naukowe. Część zajęć ma charakter cykliczny i jest wpisana w plan studiów, na przykład na specjalności *Bankowość* na kierunku *Finanse i rachunkowość* prowadzony jest przedmiot „Nowoczesne zarządzanie biznesem” realizowany we współpracy ze Związkiem Banków Polskich. Niektóre zajęcia z przedmiotów ujętych w planie studiów są prowadzone lub współprowadzone przez praktyków.

3. Uzasadnienie

Bardzo aktywna i wielokierunkowa współpraca z otoczeniem w celu doskonalenia procesów kształcenia. Znaczący zakres współpracy przy realizacji programów, co bardzo dobrze służy wzbogacaniu treści programowych oraz możliwości kształcenia pozaprogramowego.

4. Zalecenia – brak

4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, a także prowadzenie badań naukowych

4.1 Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym laboratoriów badawczych ogólnych i specjalistycznych są dostosowane do potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku, tj. liczby studentów oraz do prowadzonych badań naukowych. Jednostka zapewnia studentom dostęp do laboratoriów w celu wykonywania zadań wynikających z programu studiów oraz udziału w badaniach.*

4.2 Jednostka zapewnia studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych, w tym w szczególności dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej w sylabusach, oraz do Wirtualnej Biblioteki Nauki.*

4.3 W przypadku, gdy prowadzone jest kształcenie na odległość, jednostka umożliwia studentom i nauczycielom akademickim dostęp do platformy edukacyjnej o funkcjonalnościach zapewniających co najmniej udostępnianie materiałów edukacyjnych (tekstowych i multimedialnych), personalizowanie dostępu studentów do zasobów i narzędzi platformy, komunikowanie się nauczyciela ze studentami oraz pomiędzy studentami, tworzenie warunków i narzędzi do pracy zespołowej, monitorowanie i ocenianie pracy studentów, tworzenie arkuszy egzaminacyjnych i testów

1. Ocena kryterium 4 – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

4.1

Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny posiada bardzo dobrą infrastrukturę dydaktyczną umożliwiającą pełną realizację zakładanych efektów kształcenia i prowadzenia badań naukowych.

Pomieszczenia dydaktyczne znajdują się w 8 zlokalizowanych w bliskim sąsiedztwie budynkach. Łączna powierzchnia budynków wynosi 25890 m², w tym 15502 m² powierzchni użytkowej. W budynkach znajdują się:

4 duże aule o łącznej liczbie 995 miejsc,

6 sal wykładowych po 80 i więcej miejsc każda,

12 sal wykładowych po 40-70 miejsc,

27 sal ćwiczeniowych po 20-30 miejsc,

17 laboratoriów komputerowych o łącznej liczbie 321 stanowisk,

1 sala do badań fokusowych, laboratorium tradingowe z 13 stanowiskami,

11 sal do cichej nauki, w tym 3 przystosowane dla osób niepełnosprawnych,

biblioteka i pomieszczenia administracji.

W każdej auli i we wszystkich dużych salach wykładowych znajduje się projektor, wizualizer, mikrofon, głośniki, komputer stacjonarny, tablica suchościeralna. Mniejsze sale są wyposażone w rzutniki multimedialne i komputery. Tylko 8 małych sal ćwiczeniowych nie ma stałego multimedialnego wyposażenia.

W pracowniach komputerowych są tablice suchościeralne, ale tylko w 3 pracownikach projektory. Jedna z pracowni wyposażona jest w profesjonalny sprzęt do badań fokusowych. W Laboratorium Tradingowym prowadzone są zajęcia z wykorzystaniem aplikacji Thomson Reuters.

Wszyscy studenci i nauczyciele mają dostęp do bezprzewodowej sieci Internet, mają też możliwość instalowania na swoich komputerach programu STATISTICA, SPSS oraz w ramach program Dream Spark dostępu do oprogramowania firmy Microsoft. Kioski internetowe ułatwiają zdobycie niezbędnych studentom informacji.

W każdym budynku znajdują się dźwigi wewnętrzne dla osób niepełnosprawnych, sanitariaty, sale wyposażone w specjalistyczny sprzęt. Przed wejściem do budynków są podjazdy, na parkingach

wydzielone miejsca.

4.2

Wydział Ekonomiczno-Społeczny posiada własną bibliotekę. W bogatym zbiorze 75 tys. vol. ok 20 tys. stanowią książki z zakresu finansów. Część księgozbioru jest udostępniona w wolnym dostępie, można z niego korzystać na miejscu, natomiast część jest w magazynie i są to książki, które czytelnicy mogą zwać (online) i wypożyczać do domu. Większość książek, które znajdują się w wolnym dostępie ma swoje odpowiedniki w księgozbiorze magazynowym. Poza książkami Biblioteka WES UŁ dysponuje 18 tytułami czasopism bieżących z zakresu finansów i 10 tytułami czasopism archiwalnych. Są to: Bank, Bank i Kredyt, Biuletyn Informacyjny NBP, Buchalter, Controlling i Rachunkowość Zarządcza, Financial Times, Finanse i Prawo Finansowe, Gazeta Bankowa, Gazeta Podatkowa, Gazeta Ubezpieczeniowa, Miesięcznik Kapitałowy, Parkiet, Przegląd Podatkowy, Rachunkowość, Rachunkowość Budżetowa, Raporty, sprawozdania i założenia NBP, Strategic Finanse, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości.

Biblioteka zapewnia dostęp do czasopism. Księgozbiór biblioteki jest opracowany w programie Symphonia, co umożliwi zamawianie książek na miejscu i on-line. Biblioteka WES udostępnia bazy naukowe zakupione przez BUŁ oraz bazy finansowane przez WES: CEIC Date. Wśród Baz Bibliotek WES dotyczących problematyki finansów można znaleźć m.in.: OECD Library, SCOPUS, Web of Science i bazy danych informacyjne m.in.: CEIC Data, Municipium. Wydział posiada stały dostęp do bazy Amadeus i okresowo do baz Bankscope i SNL, korzysta także z aplikacji Thomson Reuters.

4.3

Tylko nieliczne przedmioty i w niewielkiej liczbie godzin prowadzone są w systemie mieszanym, przy wykorzystaniu platformy edukacyjnej E0Campus. Na platformie tej pracownicy umieszczają zadania, testy itp. do samodzielnego wykonania przez studentów lub w celu wykorzystania ich podczas zajęć oraz materiały dydaktyczne. Platforma Campus oraz system SOS mail są też wykorzystywane do komunikacji pracowników ze studentami.

3. Uzasadnienie

Infrastruktura Wydziału jest nowoczesna, sale wyposażone są w sprzęt audiowizualny, z wyjątkiem pracowni komputerowych. Studenci i pracownicy mają dostęp do bogatego księgozbioru, baz danych, Internetu i komponentów wykorzystywanych w dydaktyce i badaniach naukowych.

Wykorzystanie kształcenia na odległość częściowe, ale poprawne. Przygotowanie nauczycieli nie wywołuje zastrzeżeń. Techniki udostępniania materiałów i komunikowania się są dobre.

4. Zalecenia

Rozszerzenie zastosowań kształcenia na odległość.

5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy

5.1 Pomoc naukowa, dydaktyczna i materialna sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów, poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia oraz zdobywaniu umiejętności badawczych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość jednostka zapewnia wsparcie organizacyjne, techniczne i metodyczne w zakresie uczestniczenia w e-zajęciach.*

5.2 Jednostka stworzyła warunki do udziału studentów w krajowych i międzynarodowych programach mobilności, w tym poprzez organizację procesu kształcenia umożliwiającą wymianę krajową i międzynarodową oraz nawiązywanie kontaktów ze środowiskiem naukowym.*

5.3 Jednostka wspiera studentów ocenianego kierunku w kontaktach ze środowiskiem akademickim, z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy, w szczególności, współpracując z instytucjami działającymi na tym rynku.*

5.4 Jednostka zapewnia studentom niepełnosprawnym wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia oraz w badaniach naukowych.

5.5 Jednostka zapewnia skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną studentów w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym oraz pomocą materialną, a także publiczny dostęp do informacji o programie kształcenia i procedurach toku studiów.

1. Ocena kryterium 5 – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

5.1

Na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym funkcjonuje system opieki dydaktycznej nad studentami kierunków i lat studiów. Opiekunowie zaznajamiają studentów z regulaminem studiów, założeniami programowymi i możliwościami wyboru ścieżki kształcenia. Do zadań opiekunów należy także współpraca z pracownikami administracyjnymi z obsługi studenta i w razie potrzeby pomoc studentom w sprawach związanych z tokiem studiów, a także w sprawach socjalno-bytowych.

Studenci podkreślają bardzo dobre relacje z kadrą dydaktyczną. Ich zdaniem jest to kadra wykwalifikowana, bardzo dobrze przygotowana merytorycznie i przyjazna studentom. Przepływ informacji między studentem, a prowadzącym uważają za bardzo dobry. Prowadzący są obecni na wyznaczonych przez siebie godzinach konsultacji, oraz nie odmawiają pomocy poza godzinami zajęć.

Pomoc naukowa i dydaktyczna związana jest m.in. z możliwością realizowania przez studenta kierunku w trybie indywidualnym; wszyscy nauczyciele akademicy są zobowiązani do przeprowadzania konsultacji dla studentów stacjonarnych i niestacjonarnych. Indywidualny Plan i Program Kształcenia umożliwia wzbogacenie wiedzy, umiejętności i postaw studenta w ramach studiowanego kierunku lub kierunków pokrewnych, ew. skrócenie okresu studiów.

Studenci kierunku FiR angażują się w prace kilku kół naukowych, m.in. Progress, Advisor, Enactus, Inwestor, 4Future i in. co świadczy o aktywnym rozwijaniu zainteresowań i pogłębianiu umiejętności badawczych. Mają możliwość udziału w projektach realizowanych przy Instytucie Finansów (np. „Studencka Klinika Finansów”). Pomoc dydaktyczna obejmuje również opiekę pracowników naukowo-dydaktycznych nad studentami I roku studiów i specjalnościami oraz kołami naukowymi. W ramach pomocy materialnej UŁ oferuje studentom, m.in. stypendia i zapomogi. Część zajęć prowadzonych jest z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (zapewnione są szkolenia dla studentów i nauczycieli przygotowujące do zajęć zdalnych).

Jeżeli chodzi o wybór seminarium dyplomowego, jest on dowolny i uzależniony od zainteresowania i osiągnięć studenta. Wielkość grup seminaryjnych jest zależna od możliwości wykładowcy, ale w opinii studentów liczba studentów w grupach jest odpowiednia. Studenci mają dowolność w wyborze tematu pracy dyplomowej i jak podkreślają, zawsze mogą liczyć na pomoc swoich promotorów.

5.2

W ramach zwiększenia mobilności krajowej i zagranicznej studenci kierunku „Finanse i rachunkowość” mają możliwość realizowania części zajęć w innych uczelniach polskich (w ramach programu MOST) oraz zagranicznych (w ramach programu Erasmus). Liczba wyjeżdżających i przyjeżdżających studentów systematycznie rośnie. W roku ak. 2013/2014 w ramach programu Erasmus Plus z Wydziału wyjechało 52 studentów, w roku akademickim 2014/2015 - 53, a w semestrze zimowym 2015/16 już 50 studentów.

Studenci współpracują z innymi ośrodkami naukowymi w kraju. Działają w kołach naukowych i uczestniczą w licznych konferencjach naukowych (również je organizują), prowadzą badania naukowe i publikują ich efekty. Na Wydziale wydawanych jest przez studentów sześć czasopism: Biuletyn Makroekonomiczny, Choice, Deal, Ekonomia Międzynarodowa, Forward, Kwartał. W czasopismach tych publikują również studenci spoza UŁ.

5.3

Studenci realizują praktyki u partnerów biznesowych Wydziału, w tym członków Rady Biznesu. Wydział bierze czynny udział w rządowym programie praktyk i staży zawodowych w administracji, ma też podpisaną umowę z Urzędem Miasta Łodzi. Studenci kierunku FiR odbywają praktyki przede wszystkim w bankach, instytucjach publicznych, przedsiębiorstwach sektora MSP, korporacjach, biurach podatkowych i rachunkowych. Dla dodatkowego wsparcia realizacji praktyk zawodowych i szerszego kontaktu z biznesem na Wydziale stworzono Centrum Szkoleń i Praktyk Zawodowych.

Studenci uczestniczą w uniwersyteckiej inicjatywie Akademia Kompetencji – cyklu szkoleń i warsztatów prowadzonych przez przedstawicieli firm i instytucji różnych branż. Celem jest pomoc uczestnikom w nabywaniu kompetencji ułatwiających podjęcie aktywności zawodowej. Bezpośrednie

spotkanie z praktykami pozwala studentom poznać firmy działające na lokalnym rynku pracy. W ostatniej edycji Akademii wzięło udział 30 firm, które przeprowadziły 45 warsztatów.

5.4

Opiekę nad osobami niepełnosprawnymi koordynuje Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych i Profilaktyki Uzależnień UŁ. Pomocą w rozwiązywaniu problemów studentów niepełnosprawnych kieruje Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych. Działa także Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Studentów i Absolwentów UŁ. W ramach infrastruktury Wydziału dostępne są: 2 dźwigi zewnętrznych, 11 dźwigów wewnętrznych, 3 podjazdy zewnętrznych, 1 podjazd wewnętrzny, 4 sanitariaty, 3 sale nauki cichej dla osób niepełnosprawnych i 4 oznakowane miejsca parkingowe. Zasady pomocy materialnej dla studentów niepełnosprawnych zawarte są w Regulaminie pomocy materialnej. Pomoc materialna obejmuje stypendia specjalne dla osób niepełnosprawnych.

Studenci niepełnosprawni mają możliwość skorzystania z indywidualnej organizacji studiów, która ma ułatwić realizację programu studiów osobom, które nie mogą regularnie uczestniczyć we wszystkich zajęciach ze względu na stan zdrowia, opiekę nad bliskimi niepełnosprawnymi itp. W zależności od rodzaju i stopnia niepełnosprawności, studenci mogą mieć zindywidualizowane formy lub tryb zaliczeń przedmiotów.

5.5

Na Wydziale funkcjonuje rozbudowany system obsługi administracyjnej studentów w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym. Studentom zapewniana jest pomoc o charakterze informacyjnym. W szczególności jej zapewnianiu służy struktura sylabusów gwarantująca studentom dostęp do kompletnej informacji o przedmiotach. W strukturze sylabusów zawarte są ogólne informacje o przedmiocie, jak i o danym cyklu kształcenia. Studenci mają zatem ułatwiony dostęp (m.in. poprzez system USOSweb) do informacji o m.in. kierunkowych i przedmiotowych efektach kształcenia (w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji), treści kształcenia czy też literaturze przedmiotu.

Studenci mają możliwość korzystania z pomocy Dziekanatu Dziekana, Prodziekanów i Pełnomocnika Dziekana oraz sekcji: Jakości Kształcenia, Współpracy z Zagranicą i Działu Administracyjnego. Dziekanat jest podzielony według sekcji (studiów I, II i III stopnia oraz Absolwentów). Obecnie dziekanaty dedykowane są poszczególnym kierunkom i trybom oraz poziomom studiów, zajmują większe pomieszczenia, łatwiejszy jest dostęp do nich (godziny pracy wydłużono, obsługa studentów zaocznych jest również zapewniona w weekendy zjazdowe). Na Wydziale funkcjonują również sekretariaty (Dziekana, Instytutów, Katedr), których pracownicy oferują pomoc studentom.

Zasady pomocy materialnej dla studentów zawarte są w Regulaminie pomocy materialnej. Informacje dotyczące programów kształcenia, procedur toku studiów oraz pomocy materialnej są publicznie dostępne na stronie Instytutu Finansów, Wydziału oraz Uniwersytetu. Pomoc ta udzielana jest w następujących formach: stypendium socjalne, zapomoga, stypendium rektora, stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych, stypendium ministra za osiągnięcia w nauce i stypendium ministra za wybitne osiągnięcia sportowe. Decyzje o udzieleniu pomocy materialnej podejmowane są przez Wydziałowe Komisje Socjalno-Stypendialne, składające się z 5 osób, w tym 4 przedstawicieli studentów. Stypendia socjalne przyznawane są na wniosek studenta, a warunkiem ich przyznania jest udokumentowana, trudna sytuacja materialna.

3. Uzasadnienie

Uczelnia jest zorientowana na proces uczenia się studenta, który otrzymuje wsparcie na polu naukowym, dydaktycznym, materialnym i społecznym. Zasady zaliczania przedmiotów są dostępne w sylabusach. System oceny osiągnięć studentów jest obiektywny i powszechnie akceptowany przez studentów. Studenci kierunku *finanse i rachunkowość* mają pełne możliwości udziału w krajowej i międzynarodowej wymianie studentów. Udział ten jest z roku na rok coraz większy. System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów. Studenci wypowiadają się bardzo dobrze o warunkach studiowania na ocenianym kierunku. Czują się dobrze traktowani przez władze i kadrę dydaktyczną.

4. Zalecenia

Brak

6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów

6.1 Jednostka, mając na uwadze politykę jakości, wdrożyła wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, umożliwiający systematyczne monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w tym w szczególności ocenę stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia i okresowy przegląd programów studiów mający na celu ich doskonalenie, przy uwzględnieniu:*

6.1.1. projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych,*

6.1.2 monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania,

6.1.3 weryfikacji osiąganych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia i wszystkich rodzajach zajęć, w tym zapobiegania plagiatom i ich wykrywania,*

6.1.4 zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów,

6.1.5 wykorzystania wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia,*

6.1.6. kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów, oraz prowadzonej polityki kadrowej,*

6.1.7. wykorzystania wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej,

6.1.8. zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej oraz środków wsparcia dla studentów,

6.1.9 sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia,

6.1.10. dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach

6.2. Jednostka dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia systemu.

1. Ocena kryterium 6 – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema oraz trzema cyframi.

6.1

W Uniwersytecie Łódzkim od wielu lat funkcjonuje system zapewnienia jakości kształcenia. Pierwsze działania projakościowe miały miejsce w 2010 r., kiedy zostały opracowane cele i zasady funkcjonowania Systemu Jakości Kształcenia. W wyniku ewaluacji tych działań Rektor Zarządzeniem z lipca 2012 r. oraz ze stycznia 2014 r. wprowadził w Uczelni model zarządzania jakością kształcenia. Obejmuje on 8 obszarów związanych z jakością kształcenia takich jak:

1. zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd planów studiów i programów kształcenia i związanych z nimi efektów kształcenia,
2. doskonalenie organizacji procesu dydaktycznego oraz opracowanie procedur zapewnienia jakości kształcenia,
3. dbanie o wysokie kwalifikacje kadry dydaktycznej,
4. włączenie w proces zapewnienia jakości kształcenia studentów oraz pracodawców, poprzez zbieranie opinii studentów i absolwentów na temat realizacji procesu dydaktycznego, oraz opinii pracodawców o poziomie wykształcenia zatrudnianych absolwentów,
5. wspieranie rozwoju aktywności kół naukowych i dbałość o uczestnictwo studentów w realizacji projektów badawczych,
6. zapewnienie zasobów niezbędnych do prowadzenia działalności naukowej i dydaktycznej,
7. dbałość o sprawy studenckie, rozwijanie samorządności studenckiej,
8. gromadzenie, analizowanie oraz regularne publikowanie aktualnych informacji dotyczących

jakości oferowanych usług edukacyjnych.

Elementem tego systemu jest aktualizacja i doskonalenie instrumentów służących realizacji przyjętych celów i zadań. System jest wdrożony i ciągle doskonalony. Wszystkie procedury i formularze oraz wynikające z systemu harmonogramy realizacji działań, ze wskazaniem osób odpowiedzialnych za ich wdrożenie są dokumentowane w Uczelni i na Wydziałach.

Analiza treści Zarządzeń Rektora pozwala na stwierdzenie, że przyjęty na jej podstawie SZJK zawiera podstawowe składniki wymagane dla tego typu instrumentów doskonalenia jakości kształcenia. Obejmuje ono zadania dotyczące zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia oraz procedury, poprzez które realizuje się przyjęte zadania Systemu, a także strukturę Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia.

Nadzór nad wdrożeniem i doskonaleniem Systemu sprawuje Rektor. Dla realizacji zadań wynikających z Systemu została powołana przez Rektora - Uczelniana Rada ds. Jakości Kształcenia (URJK), zaś na poziomie wydziałów powołana przez Radę Wydziału – Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia (WKJK) oraz Filialna Komisja ds. Jakości Kształcenia w Filii Uniwersytetu Łódzkiego w Tomaszowie Mazowieckim. Takie rozwiązanie konstytuujące WSJK, jakie przyjęto w UŁ ocenić należy pozytywnie.

Analiza i ocena funkcjonowania Uczelnianej Rady ds. Jakości Kształcenia, w składzie której znajdują się interesariusze wewnętrzni (studenci) i zewnętrzni (przedstawiciel pracodawców) wskazuje, że ich udział w monitorowaniu, ocenie i doskonaleniu jakości programu kształcenia jest znaczący i ma on wpływ na proces podejmowania decyzji związanych zarówno z zapewnieniem, jak i doskonaleniem jakości kształcenia.

Treść Zarządzenia Rektora określa podstawowe zasady budowy i funkcjonowania WSJK w Uczelni oraz w jej podstawowych jednostkach organizacyjnych. Kolejne zarządzenia Rektora określają kluczowe procedury zadań objętych tym systemem. Są to następujące procedury: *Obowiązujący wzór planu studiów (statki godzin), Szczegółowe zasady postępowania przy ocenie okresowej pracowników naukowo-dydaktycznych, naukowych i dydaktycznych, Wytyczne w zakresie tworzenia programów kształcenia w UŁ, Weryfikacja i dokumentowanie efektów kształcenia, Wprowadzenie procedury tworzenia i modyfikowania programów kształcenia (harmonogram działań) oraz Opis przedmiotów w UŁ (sylabusów) i Wzór ankiety oceniającej.*

Uchwałą Rady Wydziału z kwietnia 2012 r. zatwierdzono i wprowadzono na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym *Wewnętrzny System Jakości Kształcenia (WSJK), Procedurę doskonalenia programów kształcenia oraz Procedurę hospitacji zajęć i Ankiety* pozwalającą na usprawnienie procesu dydaktycznego (wypełnianą przez studentów I roku). W dokumentach tych określono szczegółowe cele, zakres i strukturę procesu zapewnienia jakości kształcenia, uwzględniającą specyfikę Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego, zawierające uszczegółowiony wykaz procedur ogólnouczelnianych. Uchwałą Rady Wydziału przyjęto również obowiązujący na Wydziale *System weryfikacji efektów kształcenia jako element WSJK*

Dla sprawnego funkcjonowania WSJK na Wydziale istotne znaczenie ma opracowywana cyklicznie przez Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia propozycja działań na rzecz doskonalenia jakości kształcenia, sporządzana na podstawie wyników ewaluacji programów kształcenia, wyników hospitacji zajęć, wyników badania opinii studentów, wyników monitorowania informacji od pracodawców i opiekunów praktyk (*Raport nt. efektów funkcjonowania systemu jakości kształcenia na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym*).

Zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności tych jednostek jest spójny. Przejrzysty jest proces podejmowania decyzji w sprawach związanych z monitorowaniem, oceną i doskonaleniem jakości programu kształcenia, w tym osiągniętych efektów kształcenia.

Analiza i ocena całej dokumentacji związanej z monitorowaniem, oceną i doskonaleniem jakości programu i procesu kształcenia, w tym dokumentacji ze spotkań Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, w składzie której znajdują się zarówno interesariusze wewnętrzni, jak i zewnętrzni, Dziekana Wydziału, Radę Konsultacyjną kierunku, opiekunów praktyk, informacji pozyskanych w toku spotkań z pracownikami prowadzącymi zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, a także analiza i ocena programów praktyk zawodowych oraz ich realizacji, sylabusów, prac przejściowych oraz prac dyplomowych potwierdza, że wyniki corocznej oceny stopnia osiągnięcia efektów kształcenia są wykorzystywane do doskonalenia tych efektów.

Określone wyżej różne formy działań podporządkowanych doskonaleniu zakładanych efektów

kształcenia, co wynika z oceny przedłożonej dokumentacji, charakteryzuje przejrzystość i systematyczność.

6.1.1.

Proces projektowania nowych efektów kształcenia związanych z tworzeniem nowych kierunków studiów, specjalności, ewentualnych zmian w już realizowanych, a także udział w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych jest objęty WSJK. Określa go procedura *Wytyczne w zakresie tworzenia programów kształcenia w UL*. Procedura ta określa podmioty mogące wystąpić z wnioskiem o wprowadzenie nowych lub zmianę istniejących efektów kształcenia dla określonego kierunku, jak również wskazuje udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych (w szczególności studentów, absolwentów i pracodawców) w procesie definiowania efektów kształcenia oraz tworzenia programu studiów.

Formułowanie oraz doskonalenie efektów kształcenia, a także odpowiadających im programom kształcenia odbywa się na szczeblu Rady Konsultacyjnej kierunku. W skład Rady wchodzi, poza pracownikami Wydziału, co najmniej jeden przedstawiciel studentów oraz przynajmniej jeden przedstawiciel otoczenia społeczno-gospodarczego. Przedstawiciele studentów i doktorantów są także członkami Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, która opiniuje postulaty zgłaszane przez Radę Konsultacyjną. Są oni również członkami Rady Wydziału. Studenci i doktoranci jako członkowie ciał opiniodawczo-doradczych, poza możliwością bezpośredniego zgłaszania propozycji zmian, mogą także wnioskować o wprowadzenie zmian wypełniając ankietę **oceniającą** wykonywanie obowiązków przez nauczycieli akademickich oraz proces kształcenia, zarówno w formie elektronicznej, jak i papierowej.

Poza interesariuszami wewnętrznymi znaczącą rolę w formułowaniu i ocenie treści programowych z punktu widzenia potrzeb rynku pracy odgrywa Rada Biznesu, w skład której wchodzi przedstawiciele sektora przedsiębiorstw, mediów oraz instytucji publicznych. Głównym zadaniem Rady Biznesu jest zbliżenie środowiska nauki i praktyki gospodarczej. Jednym z obszarów współpracy jest dostosowanie programów kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Jak z powyższego wynika przedstawiciele interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych są członkami wszystkich ciał odpowiedzialnych za podejmowania kluczowych decyzji dla realizacji i projektowania efektów kształcenia. Interesariusze wewnętrzni są członkami Rady Konsultacyjnej, Komisji ds. Jakości Kształcenia, Rady Wydziału, natomiast przedstawiciele pracodawców zasiadają w Radzie Biznesu i Radach Konsultacyjnych.

W projektowaniu lub zmianie efektów kształcenia brane są pod uwagę wyniki monitorowania stopnia realizacji efektów kształcenia, a zwłaszcza wyniki: 1) *Indywidualnych raportów ze sposobów weryfikacji wiedzy i kryteriów oceniania* sporządzanych przez wykładowców, 2) *ankiet studenckich*, 3) *Ankiet absolwenckich* Wydziału, którzy jako interesariusze zewnętrzni mają możliwość oceny efektów kształcenia w obszarze wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych.

Wg powyższej procedury dokonano na kierunku *finanse i rachunkowość* zmian doskonalących jakość kształcenia:

- na studiach II stopnia: usunięto przedmiot *Filozofia*, wprowadzono w jego miejsce przedmiot *Główne nurty ekonomii*,
- przesunięto przedmiot *Bankowość korporacyjna* na wcześniejszy semestr,
- w celu uniknięcia powtórzeń treści kształcenia na przedmiotach *Systemy podatkowe na świecie* i *Raje podatkowe* – połączono je w przedmiot *Polityka podatkowa* oraz *Decentralizacja sektora finansów publicznych* i *Zarządzanie dochodami samorządu terytorialnego* połączono w przedmiot *Zarządzanie dochodami i wydatkami samorządu terytorialnego w warunkach decentralizacji*,
- zwiększono wymiar zajęć z przedmiotu *Audyt wewnętrzny*,
- usunięto przedmiot *Ekonomiczno-finansowe skutki deficytu budżetowego ze względu na powielenie treści kształcenia z przedmiotem kierunkowym *Finanse publiczne**,
- przesunięto przedmiot *Finanse grup kapitałowych* z 4 na 6 semestr – ponieważ wskazane jest uzyskanie efektów kształcenia realizowanych na przedmiotach kierunkowych na 4 i 5 semestrze,
- zwiększono wymiar ćwiczeń kosztem wykładu z przedmiotu *Zarządzanie relacjami z klientami*,
- zwiększono wymiar czasowy realizacji przedmiotu *Analiza finansowa i budżetowanie w JST*
- uruchomiono nową specjalność pod nazwą *Decyzje finansowe* w miejsce dotychczasowej

specjalności *Doradztwo i usługi finansowe* oraz

– usunięto z planów studiów przedmiot *Bankowość w absorpcji funduszy unijnych*.

Zakres, systematyczność i kompleksowość ocen efektów kształcenia oraz przedmiotów je realizujących prowadzi do ich doskonalenia. Identyfikuje się udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, którzy mają wpływ na kształtowanie efektów kształcenia. Efekty kształcenia są także projektowane z uwzględnieniem oczekiwań rynku pracy. Potwierdzono to w udostępnionej w czasie wizytacji dokumentacji, a także w rozmowach z Wydziałową Komisją ds. Jakości Kształcenia, Dziekanem Wydziału, a także na podstawie dokumentacji z posiedzeń Rady Wydziału oraz sprawozdań Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia.

6.1.2.

W ramach wdrożonego WSJK monitoruje się stopień osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia. Na Wydziale stosuje się wypracowane przez Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia procedury: 1) *hospitacji zajęć dydaktycznych* (ocena zgodności tematyki zajęć dydaktycznych z Kartą przedmiotu i założonymi efektami kształcenia), 2) sporządzania przez prowadzących zajęcia *Indywidualnych raportów ze sposobów weryfikacji wiedzy i kryteriów oceniania efektów kształcenia dla przedmiotu* (indywidualna weryfikacja osiągniętych przez studenta efektów kształcenia, zgodnie z metodami sprawdzania efektu kształcenia zawartymi w sylabusie przedmiotu, ocena zastosowanych metod dydaktycznych), 3) przeprowadzania *Ankiet absolwenckich* wśród absolwentów kierunku, 4) corocznego przeglądu Kart Opisów Przedmiotów przez władze dziekańskie oraz Radę Konsultacyjną kierunku, 5) przeprowadzania ankiet dotyczących efektów kształcenia osiągniętych przez studentów, 6) bieżącego przeglądu dokumentacji procesu dyplomowania (w tym protokołów zaliczeniowych z seminarium dyplomowego, prac dyplomowych, wyników z systemu antyplagiatowego dla każdej pracy licencjackiej oraz magisterskiej, protokołu egzaminu dyplomowego), 7) analizy efektów kształcenia założonych do realizacji w trakcie obowiązkowych oraz dodatkowych praktyk studenckich.

Szczególne znaczenie mają wyniki monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia prowadzonego na bieżąco przez samych pracowników dydaktycznych oraz kierowników katedr i zgłaszania w tym obszarze propozycji zmian (szczególnie w przypadku wprowadzania nowych lub zmiany już istniejących specjalności). Uszczegółowiono procedurę dyplomowania określając zasady przygotowywania i obrony prac dyplomowych (Regulamin studiów, Zasady organizacji egzaminu dyplomowego). Monitorowanie procesu dyplomowania odbywa się głównie w zakresie analizy ocen z egzaminów i prac dyplomowych, sprawdzenia dostępności tematów prac, wyników badania antyplagiatowego. Na podstawie powyższych danych władze Wydziału oraz Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia sporządzają raport, który jest omawiany na posiedzeniach Rady Wydziału. W czasie wizytacji udostępniono protokoły z posiedzeń RW, w czasie których była omawiana tematyka z tego zakresu.

Monitorowanie stopnia osiągania zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia służy doskonaleniu procesu kształcenia. Monitorowanie oraz przegląd zakładanych efektów kształcenia jest prowadzony w ciągu roku akademickiego (systematycznie).

Zespół oceniający zapoznał się ze sprawozdaniami podmiotów odpowiedzialnych za monitorowanie stopnia osiągania zakładanych efektów kształcenia, informacjami o bieżącym poziomie osiągania tych efektów. Raporty, o których mowa powyżej, są przekazywane Dziekanowi Wydziału, który wykorzystuje zawarte tam informacje w rocznym sprawozdaniu dotyczącym funkcjonowania Wydziałowego WSJK, a także podejmowaniu stosownych decyzji związanych z doskonaleniem procesu jakości kształcenia. Rada Wydziału raz do roku, poświęca jedno posiedzenie na ocenę osiąganych na Wydziale efektów kształcenia oraz funkcjonowania systemu (*Raport nt efektów funkcjonowania systemu jakości kształcenia na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym*).

6.1.3.

W ramach wydziałowego WSJK weryfikacja stopnia osiąganych przez studentów efektów kształcenia została określona procedurą *Weryfikacja efektów kształcenia dla określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia*. Weryfikowanie efektów kształcenia osiąganych przez studentów następuje przez działania podejmowane przez prowadzącego zajęcia, Kierownika Katedry, Radę Konsultacyjną

kierunku i koordynatora kierunku, Dziekana Wydziału, Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia, Radę Wydziału. Weryfikacja efektów kształcenia dotyczy wszystkich typów zajęć dydaktycznych prowadzonych na danym kierunku studiów oraz stosownych form i metod. Efekty kształcenia i sposoby ich weryfikowania (formy i metody) są przedstawione w Sylabusach przedmiotów i uwzględniają wszystkie trzy aspekty kształcenia, czyli wiedzę, umiejętności, kompetencje. Szczegółowe kryteria określa koordynator przedmiotu i przedstawia studentom lub słuchaczom studiów w trakcie pierwszych zajęć. Sylabusy określają zasady i wymagania wobec studentów, w tym głównie procedury weryfikacji efektów kształcenia. Proces weryfikacji odbywa się na czterech etapach i obejmuje bieżącą weryfikację efektów kształcenia, praktyczny wymiar procesu kształcenia (praktyki zawodowe), proces dyplomowania. Ostatecznym etapem weryfikacji jest pozycja absolwentów na rynku pracy. W celu uniknięcia zjawisk nieetycznych stosowany jest system antyplagiatowy. Weryfikacji poddawane są prace dyplomowe. Studenci są informowani o poddawaniu ich prac tej formie sprawdzania oraz o konsekwencjach negatywnego wyniku testu antyplagiatowego.

Wyniki weryfikacji efektów kształcenia są analizowane przez władze dziekańskie oraz Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia.

Proces weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia jest prowadzony przez nauczycieli akademickich na wszystkich formach i rodzajach zajęć dydaktycznych metodami zapewniającymi skuteczną weryfikację stopnia ich osiągnięcia. Polega na ich monitorowaniu, zaś formułowane wnioski są podstawą dokonywanych zmian.

6.1.4.

Proces potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów jeszcze nie został objęty WSJK. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów określa Uchwała Senatu UŁ nr 507 z dnia 15 czerwca 2015 r. w sprawie zasad, warunków i trybu potwierdzania w UŁ efektów uczenia się oraz sposobu powoływania i trybu działania komisji weryfikującej efekty uczenia się. Aktualnie przygotowywane są w UŁ wytyczne do opracowywania wydziałowych zasad dotyczących potwierdzania tych efektów, które mają być dostosowane do specyfiki poszczególnych wydziałów i instytutów.

6.1.5.

Monitorowanie karier zawodowych absolwentów Uczelni wchodzi w zakres WSJK, a jego wyniki są wykorzystywane do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia. Monitoring ten określa uczelniana procedura *Wzór ankiety oceniającej* oraz badanie opinii interesariuszy zewnętrznych. Podmiot zaangażowany w realizację tego procesu to Akademickie Biuro Karier Zawodowych UŁ. Wyniki badań ankietowych są przekazywane Dziekanowi i analizowane pod kątem doskonalenia procesu kształcenia, m. in. na ocenianym kierunku studiów.

Ankietyzacja absolwentów jest realizowana w ramach projektu pt.: *Monitorowanie karier zawodowych absolwentów UŁ*. Celem tego badania jest uzyskanie informacji dotyczących kształtowania się i przebiegu karier zawodowych absolwentów Uczelni. O przydatności na rynku pracy osiągniętych przez absolwentów kierunku *Finanse i rachunkowość* efektów kształcenia może świadczyć niesłabnące od lat zainteresowanie kierunkiem, który jest jednym z najchętniej wybieranych z bardzo szerokiej oferty dydaktycznej Wydziału. Zespół oceniający zapoznał się z Raportem dotyczącym *Monitorowania karier zawodowych absolwentów UŁ za rok 2013*. Raporty powstają z pewnym opóźnieniem, jednakże bieżące informacje dostarczane są przez Biuro Karier władzom Wydziału. Absolwenci ocenianego kierunku stanowili aż 28,4% badanych absolwentów Wydziału. Dokonywali w tym badaniu m. in. również oceny wpływu studiów na rozwój wiedzy, umiejętności i postaw. Aktualnie przygotowwany jest raport z badania za rok 2015.

6.1.6.

WSJK w ramach przyjętych rozwiązań weryfikuje prawidłowość prowadzonej na Wydziale polityki kadrowej poprzez weryfikację kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia. Polityka kadrowa jest realizowana jest poprzez systematyczne analizowanie stanu kadry i potrzeb w tym zakresie. Ocena tego kryterium dokonywana jest poprzez procedury ogólnouczelniane *Szczegółowe zasady postępowania przy ocenie okresowej pracowników naukowo-dydaktycznych, naukowych i dydaktycznych* oraz wydziałowe *Procedurę hospitacji zajęć i Ankiety* wypełnianą przez studentów I

roku.

Przegląd osiągnięć dydaktycznych pracowników naukowo-dydaktycznych dokonywany jest poprzez: 1) okresową ocenę pracownika, 2) proces ankietyzacji, 3) hospitacje zajęć. Wyniki badań są analizowane przez władze dziekańskie (Kolegium Dziekańskie oraz Prodziekana ds. organizacji i programów nauczania) oraz Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia. Ponadto przeprowadza się wśród studentów I roku badanie ankietowe nt usprawnienia procesu dydaktycznego na Wydziale dotyczące prowadzonych zajęć. Władze dziekańskie zasięgają również opinii studentów przez rozmowy z przedstawicielami Parlamentu Studenckiego, a także rozmowy pracowników dydaktycznych ze studentami. Ocena pracy dziekanatu dokonywana jest w ramach *Ankiety* wypełnianej przez studentów I roku, a jej wyniki są przekazywane władzom dziekańskim. Ocena hospitacji jest przedstawiana na arkuszach hospitacji i jest przedmiotem posiedzeń Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Analiza tych ocen prowadzi do sporządzania rekomendacji dla władz Wydziału i podjęcia działań doskonalących w tym zakresie.

Prowadzenie polityki kadrowej potwierdzają ogłaszane konkursy na stanowiska, protokoły z posiedzeń komisji konkursowych, wnioski RW o zatrudnienie lub przedłużenie zatrudnienia pracownikom, notatki służbowe z rozmów z osobami nisko ocenianymi przez studentów, protokoły z posiedzeń komisji ds. oceny pracowników. Zatrudnianie nauczycieli akademickich odbywa się na podstawie procedur konkursowych. Formy wsparcia kadry dydaktycznej w procesie podnoszenia kwalifikacji naukowych stosowane na Wydziale to popieranie przez władze dziekańskie wniosków kierowanych do Rektora o obniżenie pensum osób przygotowujących się do wszczęcia procedur doktorskich, habilitacyjnych lub profesorskich, wspieranie finansowe osób przygotowujących się do wszczęcia procedury habilitacyjnej, finansowanie szkoleń zarówno pracowników naukowo-dydaktycznych, jak i osób wspierających proces dydaktyczny.

Przegląd tych działań i stosowanych w ich ramach metod dowodzi, że przedmiotem analizy i oceny jest cała sfera aktywności dydaktycznej pracowników. Pozytywnie należy ocenić skuteczność narzędzi w postaci okresowej oceny i hospitacji, w tym potwierdzenie faktu, iż jednostka sprzyja podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego.

6.1.7.

Wnioski z oceny nauczycieli akademickich (ankiety) oraz rozmowy ze studentami skutkują podjęciem działań w zakresie doskonalenia procesu kształcenia. Studenci mają możliwość oceny zajęć oraz zamieszczenia szczegółowych komentarzy m. in. w zakresie sposobu prowadzenia zajęć, stopnia zrozumiałości treści, kultury osobistej prowadzącego zajęcia. Dostęp do wyników mają nauczyciele akademicy prowadzący dane zajęcia oraz kierownicy jednostek organizacyjnych. Przeprowadzona została ankieta oceniająca wykonywanie obowiązków przez pracowników administracyjnych Wydziału składająca się z pytań otwartych, które dotyczyły zagadnień obsługi administracyjnej studentów, w szczególności: pracy dziekanatów i sekretariatów katedr/zakładów. Z rozmów przeprowadzonych z Dyrektorem Instytutu Finansów (odpowiedzialnym za oceniany kierunek studiów) wynika, że analiza ankiet pozwoliła na modyfikację lub wyeliminowanie negatywnie ocenianych praktyk dydaktycznych. Negatywnie ocenieni pracownicy byli poproszeni o pisemne ustosunkowanie się do stawianych zarzutów. Przełożony lub koordynator przedmiotu (w zależności od zgłaszanych uwag) zostali zobowiązani do sprawowania zwiększonego nadzoru nad pracownikiem (np. do przeprowadzenia rozmów dyscyplinujących, zwiększania kontroli konspektów zajęć, intensyfikacji hospitacji, zobowiązania pracownika prowadzącego ćwiczenia do udziału w wykładach).

Analiza wyników ankiet umożliwiła także promowanie zjawisk, które zdaniem studentów są bardzo pożądanymi, jak chociażby wykorzystanie w czasie zajęć różnych form aktywizacji, modyfikację planów studiów – specjalności.

Analiza uzyskiwanych ocen pracowniczych jest podstawą do podejmowania decyzji o przedłużaniu zatrudnienia pracownikom. Oceny wystawiane przez studentów podlegają analizie przez Dyrektora Instytutu Finansów, który ma obowiązek reagowania, w przypadku ocen skrajnie niskich. Na poziomie Uczelni dokonywana jest także analiza ocen pracowników (protokoły z posiedzenia Senatu).

W czasie wizytacji przedstawiono syntetyczne wnioski z przeprowadzonej ankietyzacji. Wskazano w nich m. in. elementy wymagające doskonalenia, oraz raporty z ankietyzacji. Oceny

dokonywane przez studentów są przedstawiane na RW (protokoły z RW udostępniono w czasie wizytacji). Raporty z oceny pracowników są także przedmiotem prezentacji na posiedzeniu Senatu oraz na zebraniu z pracownikami.

Dokumentacja zawierająca ocenę kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku studiów stanowi podstawę prowadzonej przez Dziekana i Władze Uczelni polityki doskonalenia jakości realizacji procesu kształcenia przez kadre akademicką oraz kreowanej polityki kadrowej Uczelni. Wnioski z oceny nauczycieli akademickich, w tym zawartej w ankietach studenckich prowadzą, co stwierdzono analizując przedłożone przez Uczelnię dokumenty, do zmian w obsadzie zajęć dydaktycznych, organizowaniem szkoleń metodycznych z zakresu nowoczesnych technologii w dydaktyce. Wnioski te stanowią również podstawę dla określenia przez Władze Wydziału planu działań naprawczych, których efekty będą weryfikowane podczas hospicji i kolejnych ankiet.

6.1.8.

WSJK w ramach przyjętych rozwiązań nie obejmuje monitorowania warunków kształcenia i organizacji studiów, oraz środków wsparcia dla studentów. Pomimo braku narzędzia w ramach systemu, podejmowane są działania służące pozyskiwaniu stosownych informacji w tym zakresie, o którym zapewniono podczas spotkania z Wydziałową Komisją ds. Jakości Kształcenia. Na Wydziale prowadzony jest stały monitoring infrastruktury dydaktycznej. Odpowiedzialny za ten aspekt działalności jest Dział Administracyjny Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego. Co roku dokonywany jest przegląd infrastruktury dydaktycznej przez pracowników Działu pod nadzorem Działu Budynków i Budowli UŁ. W ramach stałego monitorowania pracownicy techniczni Działu Administracyjnego pełnią codzienne dyżury w godzinach 8-19 (łącznie z sobotą i niedzielą). Dzięki temu na bieżąco usuwane są wszystkie usterki, w tym także zgłaszane przez nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia. Opiekę nad infrastrukturą informatyczną Wydziału sprawuje Pracownia Informatyki. Sporządza ona także specyfikację sprzętu komputerowego niezbędną do przygotowania przetargów, które organizowane są co kwartał.

Studenci ocenili infrastrukturę dydaktyczną Wydziału w ankietach wypełnianych w systemie USOSweb (ankieta ogólna). Składa się ona z 14 pytań otwartych, które dotyczyły zagadnień obsługi administracyjnej studentów, w szczególności: pracy dziekanatów i sekretariatów katedr/zakładów, pracy biblioteki, infrastruktury Wydziału (wyposażenia sal dydaktycznych, dostępności komputerów i Internetu, dostępności dla osób niepełnosprawnych, czystości Wydziału itp.). Studenci infrastrukturę Wydziału generalnie ocenili pozytywnie. W skali odpowiedzi od -2 do 2 średnia wartość odpowiedzi dotycząca infrastruktury Wydziału wyniosła 1,4. Najwyżej została oceniona przez studentów estetyka budynku Wydziału. W skali od -3 do 3 wartość odpowiedzi wyniosła 2,3. Pracę biblioteki Wydziału studenci ocenili w skali od -3 do 3 średnio na 1,35. Sprawność działania dziekanatu ogólnie rzecz biorąc oceniona została przez studentów na średnią wartość 1,38 w skali od -2 do 2 (w rozkładzie odpowiedzi wartość odpowiada opisowi odpowiedzi: „pozytywnie”). W zakresie pracy dziekanatu studenci najwyżej ocenili pod względem dostępności dla studentów (godziny, dni otwarcia) kontaktu z dziekanatem, w skali od -3 do 3 uzyskana wartość 1,87.

Wskazane byłoby objęcie WSJK oceny zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej.

6.1.9.

Funkcjonowanie systemu określającego sposoby gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewnienia jakości kształcenia wraz z przypisaniem osób odpowiedzialnych za poszczególne obszary zostało uregulowane poszczególnymi procedurami. Brak jest jednak precyzyjnego określenia zakresu gromadzonych danych, harmonogramu ich gromadzenia i kompleksowych sposobów ich wykorzystania. Wskazane byłoby ujęcie w systemie procedury zarządzania informacją niezbędną do zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia.

Pracami nad doskonaleniem jakości kształcenia kieruje bezpośrednio Komisja ds. Jakości Kształcenia, której przewodniczy Prodziekan ds. organizacji studiów i programów kształcenia. W celu usprawnienia procesu dydaktycznego Rada Wydziału, na wniosek Dziekana powołała Rady Konsultacyjne dla poszczególnych kierunków studiów. Rady zbierają się co najmniej raz w semestrze, a ich posiedzenia są protokołowane. Wnioski ze spotkań Rad Konsultacyjnych są przedstawiane na posiedzeniach Komisji ds. Jakości Kształcenia. Posiedzenia Komisji zwoływane są raz w miesiącu i są

protokołowane. Do zadań Komisji należy między innymi: wdrażanie, monitorowanie i doskonalenie systemu jakości kształcenia. Wszelkie propozycje zmian zaakceptowane przez Komisję są ostatecznie zatwierdzane przez Radę Wydziału. Z posiedzeń Rady sporządzane są także protokoły i wyciągi. Z działalności Komisji sporządzane są okresowe raporty, które przedstawiane są Radzie Wydziału.

Analiza danych ma charakter interpretacji jakościowych (wnioski wynikające z ankiet, hospitacji) oraz ilościowych (w postaci statystyk – oceny prac zaliczeniowych, odsetek zaliczeń z przedmiotów, struktura ocen, liczba publikacji). Sporządzane są również propozycje działań projakościowych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, raz do roku, zwoływane są przez Dziekana Wydziału spotkania z nauczycielami akademickim prowadzącymi zajęcia na określonym kierunku studiów. Zebrania te są protokołowane, a wnioski z nich przedstawiane Radzie Wydziału. W celu zapoznania pracowników Wydziału z działalnością jednostki, raz do roku zwoływane są otwarte spotkania Rady Wydziału. Omawia się na nich m. in. realizację procesu dydaktycznego oraz zasady funkcjonowania systemu jakości kształcenia. Podsumowaniem działalności Wydziału w zakresie funkcjonowania systemu jakości kształcenia są coroczne raporty przekazywane Prorektorowi ds. programów i jakości kształcenia UŁ.

Zbierane materiały są uporządkowane i uwzględniają rekomendacje związane z zapewnieniem i doskonaleniem procesu dydaktycznego. Analizy zbiorcze są przekazywane przez poszczególne podmioty realizujące procedury WSJK do oceny władz dziekańskich oraz władz Uczelni, zgodnie ze strukturą zarządzania procesem zapewnienia jakości kształcenia.

6.1.10.

W zakresie polityki informowania studentów nt. efektów kształcenia oraz innych istotnych dla procesu dydaktycznego elementów Wydział realizuje powszechnie przyjęte standardy w tym zakresie. Studenci mają dostęp do elektronicznej informacji (USOSweb oraz strona internetowa Wydziału) w zakresie oferty kształcenia, wykładów do wyboru, specjalności, seminariów, zasad zaliczania i sesji egzaminacyjnej, elektronicznych baz danych czasopism oraz pomocy materialnej i socjalnej. Pieczęć nad prawidłowym funkcjonowaniem systemów informatycznych sprawuje jednostka ogólnouczelniana, tj. Centrum Informatyki UŁ, natomiast na Wydziale nad stroną internetową opiekę merytoryczną sprawuje Sekcja Promocji, a Pracownia Informatyki zajmuje się administracją domeny wydziałowej. Za treści zamieszczane na stronie odpowiada poza Sekcją Promocji, Kierownik Dziekanatu, Sekcja Jakości Kształcenia, Sekcja Współpracy z Zagranicą. Nadzór merytoryczny nad tym obszarem funkcjonowania systemu sprawuje Dziekan Wydziału.

Pomimo braku oceny przez system stopnia dostępności tych informacji można jednak uznać, że zapewnia się wszystkim interesariuszom wewnętrznym dostęp do informacji o procesie kształcenia i jego wynikach w stopniu odpowiadającym ich potrzebom.

6.2

Nad systemem oceny jakości kształcenia sprawuje nadzór prorektor ds. Programów i Jakości Kształcenia oraz Uczelniana Rada ds. Jakości Kształcenia - przedkładają Senatowi propozycje rozwiązań dla całego UŁ. W ramach Wydziału działa Komisja ds. Jakości Kształcenia, podległa prodziekanowi ds. organizacji studiów i programów kształcenia, która przedkłada Radzie Wydziału propozycje implementacji rozwiązań na Wydziale. Nad jakością kształcenia na poszczególnych kierunkach pieczęć sprawują Rady Konsultacyjne. W skład wszystkich wymienionych ciał kolegialnych wchodzi przedstawiciele studentów. Ponadto, w UŁ i na WE-S funkcjonuje system ankietowania. Na podstawie wyników ankiet podejmuje się działania mające na celu poprawę istniejącej sytuacji. To składa się na kompleksowy i zintegrowany system jakości kształcenia.

Analiza jakości procesu kształcenia uwzględnia: organizowanie z inicjatywy Dziekana cyklicznych spotkań z pracownikami Wydziału i przedstawicielami studentów, omawianie treści merytorycznych przedmiotów oraz metodologii zajęć na zebraniach (w ramach Instytutów kierunkowych, Rad Konsultacyjnych dla poszczególnych kierunków studiów oraz Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia), a programy kształcenia i plany studiów również na spotkaniach Rady Biznesu; oraz systematyczną ocenę kadry dydaktycznej przez studentów (ankiety), hospitację zajęć i oceny okresowe pracowników. Wydział wykorzystuje wyniki oceny skuteczności systemu zapewniania jakości do doskonalenia systemu poprzez: unowocześnianie bazy dydaktycznej, uruchomienie nowych kierunków studiów (m.in. od roku akademickiego 2015/16: Bankowość i

finanse cyfrowe, Rynek finansowy), nagradzanie najlepszych pracowników, dodatkową gratyfikację dydaktyków prowadzących zajęcia w językach obcych, gromadzenie opinii praktykantów dotyczących oczekiwań pracodawców odnośnie posiadanych kompetencji absolwenta kierunku.

3. Uzasadnienie oceny

Podsumowując można zatem stwierdzić, iż WSJK obejmuje prawie wszystkie obszary mające wpływ na jakość kształcenia. System jest spójny. Zakres, systematyczność i kompleksowość ocen efektów kształcenia oraz przedmiotów je realizujących prowadzi do ich doskonalenia.

Identyfikuje się udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, którzy mają wpływ na kształtowanie efektów kształcenia. Efekty kształcenia są także projektowane z uwzględnieniem oczekiwań rynku pracy.

Monitorowanie stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia służy do doskonalenia procesu kształcenia. Monitorowanie oraz przegląd zakładanych efektów kształcenia jest prowadzony w ciągu roku akademickiego (systematycznie).

Proces weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia jest prowadzony przez nauczycieli akademickich na wszystkich formach i rodzajach zajęć dydaktycznych oraz metodami zapewniającymi skuteczną weryfikację stopnia osiągnięcia tych efektów.

Proces potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów nie jest objęty WSJK. Uczelnia opracowała zasady, warunki i tryby potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów (Uchwała Senatu).

Monitorowanie karier zawodowych absolwentów Uczelni wchodzi w zakres WSJK, a jego wyniki są wykorzystywane do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia.

WSJK w ramach przyjętych rozwiązań weryfikuje prawidłowość polityki kadrowej poprzez weryfikację kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia. Polityka kadrowa jest realizowana jest poprzez systematyczne analizowanie stanu kadry i potrzeb w tym zakresie. Ocena jakości kadry realizującej proces kształcenia dokonywana przez studentów, jako aspekt WSJK realizowana jest w sposób kompleksowy, co umożliwia regularne monitorowanie jakości procesu dydaktycznego.

WSJK w ramach przyjętych rozwiązań nie obejmuje monitorowania warunków kształcenia i organizacji studiów, oraz środków wsparcia dla studentów. Pomimo braku narzędzia w ramach systemu podejmowane są działania służące pozyskiwaniu stosownych informacji w tym zakresie, o którym zapewniono podczas spotkania z Wydziałową Komisją ds. Jakości Kształcenia. Wskazane byłoby objęcie WSJK oceny zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej.

W ramach WSJK nie ocenia się przyjętego systemu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących jakości kształcenia, jednak bieżące rozmowy z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi – w przypadku wystąpienia nieprawidłowości w działaniu systemu w tym obszarze - dają możliwość natychmiastowej reakcji na stwierdzone uchybienia.

W zakresie polityki informowania studentów nt. efektów kształcenia oraz innych istotnych dla procesu dydaktycznego elementów Wydział realizuje powszechnie przyjęte standardy w tym zakresie. Zidentyfikowano udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych we wszystkich obszarach objętych WSJK.

Na Wydziale dokonywane są systematyczne analizy, które mają charakter interpretacji jakościowych (wnioski wynikające z ankiet, hospitacji) oraz ilościowych (w postaci statystyk – oceny prac zaliczeniowych, odsetek zaliczeń z przedmiotów, struktura ocen, liczba publikacji). Sporządzanie są również propozycje działań projakościowych.

Pomimo braku oceny przez system stopnia dostępności informacji nt jakości kształcenia można jednak uznać, że zapewnia się wszystkim interesariuszom wewnętrznym dostęp do informacji o procesie kształcenia i jego wynikach w stopniu odpowiadającym ich potrzebom.

4. Zalecenia

Brak